

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

פס"ד בתביעת שכר עבודה

תיק ממונות מס' 163-סא

נושא הדיון

התובע, בעל אולפני הקלטה, תובע מגב' א' סכום כסף עבור שכר עבודה שלטענתו נשארה חייבת לו מעבודה שביצע לה. הגב' א' מודה שהתובע ביצע לה עבודות, אך לטענתה שילמה לו את כל שכרו ואינה חייבת לו כלום. היא טוענת שמעולם לא ירדה לפרטי החשבונות, והיא לא אימון בחשבון של התובע, אך ברור לה שכבר שילמה לו את כל מה שסוכם ביניהם. כראיה לכך מציינת הנתבעת את העובדה שלפני התשלום האחרון לא התאפשר לה לדבר עם התובע עצמו, ושאלה את אנשי המשרד - שכללו את אשת התובע ובניו - האם בתשלום זה היא אכן גומרת את החשבון, ונענתה שבזה מסתיים החשבון. לטענת הנתבעת יתכן שעכשיו חוזר בו מהנחות שהסכים עליהן, וזהו בסיס החשבון שמניש לה, אך היא אינה חייבת יותר ממה שסיכמו ביניהם. התובע משיב שאנשי המשרד לא היו מודעים לפרטי החשבונות ביניהם, ולכן אין להסתמך על דבריהם.

הנתבעת דורשת שהתובע ימסור לה את ה"בטות" של ההקלטות שלטענתה שייכים לה אחרי ששילמה עבור העבודות להכנתן, והתובע מסרב למסורן לה. עוד טוענת היא שהתובע גרם לה הפסד כספי בעצה לא נכונה שנתן לה באחת מהעבודות.

החלטת ביניים

מכיון שמטענות התובע וכפירת הנתבעת אינן ברורות די הצורך האם לטענת התובע יתרת החוב נוצרה מפני שהנתבעת לא שילמה עבור כמה מהעבודות שעשה, או שלמרות ששילמה עבור כל העבודות, מ"מ לא שילמה את עלותן המלאה, משום שהמחיר שלהן גבוה יותר ממה שחושבת הנתבעת. לפיכך בקש ביה"ד מהתובע למסור דו"ח החובות שתובע, ועליהן תימסר תגובת הנתבעת.

כמו כן יש לברר אצל הצדדים האם ה"בטות" שמחזיק התובע הן שלו עד למסירתן לנתבעת,

או שהן כבר נמסרו לנתבעת, והיא החזירתן לתובע למשמרת.

וע"ז באעה"ח

(-) שמואל חיים דומב

(-) יהושע ווייס

(-) אברהם דוב לוין, אב"ד

השאלות לדיון

א. נחלקו בעה"ב ושכירו על חוב עבור עבודות שעשה לו, מי נאמן.

ב. שכיר שמחזיק ב"בטות" של ההקלטות, האם דינו כמוחזק.

תשובה

א. בגמ' שזעות מה צ: אומן אומר שתיים קללתי לי והלה אומר לא קללתי לך אלא אחת, הממע"ה. ועוד בגמ' שם מו א: הנותן טליתו לאומן אומן אומר קללתי לי שתיים והלה אומר לא קללתי לך אלא אחת, כל זמן שהטלית ציד אומן על צעה"ב להביא ראיה. זוהי דעת חכמים בצרייתא שם, אמנס ר' יהודה חולק וסובר דשכיר כל זמן שלא עבר עליו זמנו ה"ז נשבע ונטול. ובגמ' שם שלחו ליה מצי רב לשמואל ילמדנו רבינו אומן אומר שתיים קללתי לי והלה אומר לא קללתי אלא אחת מי נשבע, א"ל צזו ישבע צעה"ב ויפסיד אומן. וכן אמר רב נחמן או מביא ראיה ויטול או ישבע צעה"ב ויפסיד אומן. ובגמ' צ"מ שם אמרו דקלילה ודאי מדכר דכירי ליה אינשי. וכתב צשמ"ק שם לאו למימר דפטור, אלא צעה"ב נשבע ואינו משלם. וצטעמו של ר' יהודה דהשכיר נשבע ונטול, כתבו תוס' צ"ב מה צ לפי שקליטה נמי לא דכיר דטרוד הוא צפועליו. וכתב הש"ך סי' פט ס"ק י דלדעת ר' יהודה טענת האומן עדיפה מטענת צעה"ב, לפיכך כשהאומן מוחזק בטלית ויש לו מיגו נוטל בלא שזעה, אבל לחכמים טענת האומן אינה עדיפה מטענתו של צעה"ב, ולפיכך מעמידים הממון בחזקתו וצעה"ב פטור, אבל אם היתה הטלית ציד האומן לריך האומן להשבע צנק"ח לפי שאינו עדיף משאר אדם המלוה על המשכון. ועיי' נתה"מ שם ס"ק י שלדעת ר' יהודה לא הוי אלא ספק שוכח.

ופסק הרמב"ם שכירות פי"א ה"ז ושו"ע סי' פט סעי' ד: צעה"ב אומר שתיים קללתי לך והשכיר אומר שלא קללתי לי, לא תיקנו חכמים שישבע השכיר כאן אלא הממע"ה, ואם לא הביא ראיה אע"פ שכבר נתן לו השתים או שא"ל הילך, הרי צעה"ב נשבע צנק"ח, ודבר זה תק"ח הוא כדי שלא ילך השכיר צפחי נפש. צד"א צשכרו צעדים ולא ידעו כמה פסק לו ותצעו צזמנו, אבל אם שכרו שלא צעדים או שתצעו אחר זמנו ישבע צעה"ב הסת שלא קנץ לו אלא מה שכבר נתן לו או שלא נשאר לו אלא זה שא"ל הילך כדין כל הטענות.

וכתב הסמ"ע ס"ק יד הטעם דלא האמינו לשכיר להישבע וליטול כיון דעל הרוצ מדכר דכירי אינשי כמה קאן. ואע"ג דצעה"צ כופר הכל לא האמינוהו בשבעת הסת, כיון דהשכיר נושא נפשו על שכירותו החמירו על צעה"צ והלריכוהו להישבע שבעה חמורה. וכתב הש"ך שם ס"ק ט דאמנס דעת הרמב"ם דנשבע בנק"ח, וכ"ד הרא"ש שבעות פ"ז סי' ד ור"י הלוי שבעות מה א ור"ן שם ונ"י צ"מ (סח ע"ב מדפי הרי"ף) צ"ס הרשב"א בתשו' ח"ב סי' שכ ושכן עיקר, אבל העיקר צ"ס הוא כדברי הצעל המאור והרמב"ן שבעות שם בדעת הרי"ף שכשאינו מודה במקל"ט א"ל להשבע אלא היסת. ועיי' שמ"ק צ"מ ק"ב צ צ"ס הרמב"ן ש"ס כופר בכל פטור צעה"צ צ"ל שבעה, לפי שכופר הכל אין עושין תקנה לטובת השכיר, כי שכר האומנות ידוע ואין חשש שצעה"צ יטען שקלן לפועל פחות מכדי חייו.

ופסק צ"ט צעי חיי ח"ב סי' רכ"א דדבר שמעון שהצטיח לעשות קמיעות לאשתו של ראובן כסגולה ללידה, וקבע עמו סך קבוע לשכר טורחו ופעולתו. לאחר שהאשה המליטה זכר תובע שמעון חמישים גרוש, שזהו הסך שהוא טוען שקלצ עמו, וראובן השיב שהיתנה עמו רק שש מאות לצניס, ושמעון מציא כראיה לדבריו שראובן כבר נתן לו יותר מחמש עשרה גרוש, ואם כדבריו שהיה הקלצ שש מאות לצניס הא"ך היה נותן יותר מהקלצ. והשיב דאין מו"ליאין ממון אלא צראיה צרורה, כ"ש שאפי' אמדנה גרועה אין כאן, דאפשר שהאמת הוא כדבריו דלא קלצ עמו אלא שש מאות לצניס, ומה שנתן לו יותר מזה ה"ז יתכן שמפני שקמיעותיו עשו פירות רלה להתחסד עמו ולתת לו יותר מחיובו דרך מתנה ודורון, או אפשר שמלכד החיוב שפירשו בפירוש שש מאות לצניס, תנאי היה ציניהם שיתן לו איזה דורון ולא קלצו קלצה, או מפני שחש שכל הסך הנזכר היה צידו של שמעון והוא דבר קשה להוליאו מידו לא רלה לעמוד עמו צדינא ודיינא ולכן אמר שישארו צידיו, אלא ודאי הדברים מוכיחים שלא היה כאן קלצ. כלל העולה שראובן זכאי צדינו ואין לשמעון עליו לא שבעה ולא חרס סתם. ע"כ.

וצנידון דידן שהשכיר תובע שכר נוסף על מה שכבר שילמה לו הנתבעת בשכרו, אם הויכוח מצופם על מחיר העבודות, כלומר שלטענת התובע מחירן גבוה יותר ממה שסצורה הנתבעת, והיא כופרת בכל, הרי לדעת הש"ך להלכה נשבעת הסת ונפטרת. אמנס כיון שלטענתה מחירי השוק הפחותים צהרצה ממחירי התובע מסייעים לה שלא פסקה עמו סכום עוד יותר גבוה ממה שכבר שילמה לו, וגם העובדה שלפני שנמסרה לה הקלטת השלישית והאחרונה נתבעה לשלם את יתרת החוב - הקטן צהרצה מחשבון החוב שמליג התובע צדין - והקלטת נמסרה לה תמורת הליק שנתצקשה, כל זה מחזק את טענותיה כנגד טענות התובע, וצ"אופן כזה פסק הצעי חיי דפטורה לגמרי, דהאומדנא מסייעתה. אמנס כיון שהתובע מוחזק צ"צטות", ה"ז כמו אומן המוחזק צטלית, ועיי' להלן.

אך אם הויכוח ציניהם האם שילמה על כל פרטי העבודות שעשה לה או רק על חלקן, ועל עבודות מסוימות טרם שילמה, יש להסתפק האם מחשיבים את השכירות כוללת על כל פרטי העבודות שכוללים צה, וממילא הויכוח הוא על גובה הקלצה, או שמחשיבים את השכירות מחולקת על כל פרט

מהעבודה, ואם כן, ויכוח זה שייך למשנה שבועות מד צ: השכיר כילד, א"ל תן לי שכרי שיש לי צידך הוא אומר נתתי והלה אומר לא נטלתי, הוא נשבע ונוטל. וביארו בגמ' שם מה א לפי שבועה"ב טרוד בפועליו וע"כ סבור שפרע, ולא פרע לזה אלא לחזירו, ומשו"ה האמינוהו לשכיר להישבע וליטול, ועיי' פמ"ע סי' פט ס"ק ג דתו לא חילקו ואפ"י אינו טרוד בפועליו נמי האמינו לשכיר להשבע וליטול. וכן פסק הרמב"ם שכירות פי"א ה"ו וש"ע שם סעיף ב. וכתב באבי עזרי שם שבועה זו תיקנו שיהיה השכיר נאמן בשבועה, וחיוצו הוא בעיקר הנאמנות.

ועיי' חזו"א צ"ק סי' כג אות ב דבקבלנות אם שכר אותו בכך וכך בשביל אריגת בגד זה, תלוי לפי ראות עיני הדיין אם השכירות לכל בגד או ליום או לחודש.

ב. פסק הרמב"ם שכירות פי"א ה"ח ובש"ע סי' פט סעי' ה: הנותן טליתו לאומן אומן אומר שמים קללת לי והוא אומר אחת, כל זמן שהטלית ציד האומן אם יכול לטעון שהיא לקוחה צידו הרי האומן נשבע בנק"ח ונוטל, ויכול לטעון בשכרו עד כדי דמיה וכו'.

וה"ה בנידון דידן שהתובע מוחזק ב"בטות", אם הן שייכות עדיין לו ומעולם לא מסרן לנתבעת (שאלם כבר נמסרו לנתבעת, והיא החזירתה לתובע למשמרת, אינו נחשב למוחזק לענין זה), כיון שאין עדים שראו אותן צידו ויכול לטעון לקוחות הן בידי, ה"ו יכול לטעון בשכרו עד כדי דמיהן - למעט חיוב המע"מ שמלכתחילה פטר ממנו את הנתבעת, ואינה יכול לחייבה בו היום - אך חייב להשבע שבועת הנוטלין.

אלא שיש לדון ולומר שכיון שאין לנו נוהגין להשביע, אם אינו נשבע כילד יטול בלא שבועה, והרי בלא השבועה חסרה לו הנאמנות. ונראה עפ"י מה שיסד מו"ר שליט"א באבי עזרי טו"כ פי"ד סוף ה"ח דשבועה זו אינה כדי להאמינו שיטול, אלא משום שנוטל לריק להשבע, ועלם נטילתו היא בלא שבועה. עיי"ש. לפי"ז אע"פ שאין לנו משביעין אותו, אינו מפסיד דינו ליטול, אלא שתמורת השבועה שאינו נשבע יש לנכות מזכותו של התובע שלישי, כנהוג.

אמנם אם הויכוח צין הלדדים אינו על גובה השכר עבור העבודות, אלא האם שילמה עבור כל העבודות או רק עבור חלקן בלבד, כיון שחייב שבועת הנוטלין, כמבואר לעיל אות א, ואנו אין משביעין צבי"ד, אינו נוטל בלא שבועה, דבמה נאמינו. אלא שכאמור טרם נתבררו טענותיהם, ולפני פסק דין יש לצרר.

אברהם דוב לוי.

ב

נראה דהנדון הוא האם נשאר חוב אם לאו. דהנתבעת טוענת ששילמה את כל החשבון, ואנשי המשרד שהיו מוסמכים לנהל את החשבוניות מכוחו של התובע אמרו לה שבזה התשלום האחרון מסתכם כל החשבון, והתובע משיב שאנשי המשרד לא היו מודעים לפרטי החשבון ולכן אין להסתמך עליהם. והנה האומר איני יודע אם נתחייבתי לך פטור מלשלם ונשבע שאינו יודע, והאומר איני יודע אם פרעתי

חייב לשלם, כמצואר צו"ע סי' עה, וצ"ך שם ס"ק כז כתב דחייב לשלם משום דכיון דודאי חייב וספק א"ס החזיר לו צכה"ג אמריי צרי ושמא צרי עדיף.

וצמקרה כזה שאומר שפרעתי הכל ולאחר זמן בא התובע בטענה חדשה שהיה טעות ונשאר חוב, והנתבע משיב שאינו יודע מזה, הא"ס דמיא לא"י א"ס פרעתי וחייב, או לא"י א"ס נתחייבתי ופטור, ע"י שו"ת וש"ב הכהן סי' מז ד"ה ועתה, וז"ל: אע"פ שהיה חייב לו בודאי רק שטוען שהיה לו חשבון עמו ונסתלקו זה מזה, ועל מה שטוען שמעון שטעה בחשבון, טוען ראובן שאינו יודע מזה, נמי דינא הכי, שא"ס שמעון טוען צרי שטעה, לריך ראובן להישבע שאינו יודע מזה הטעות, ופטור, ולא הוה כאיני יודע א"ס פרעתיך שחייב, אלא כמו א"י א"ס נתחייבתי וכו', וכתב הרשב"א בפ"ק דגיטין גבי גינאי, והציאו הש"ך סי' קנו ס"ק סט, וז"ל: ואפי' אמר אישתלין חושבנא מפטר, דהוה ליה כמנה לי צידך והלה אומר א"י דפטור, ולא דמי למנה הלוייתי וא"י א"ס פרעתיך א"ס לאו דהכא א"ל ודאי פרעתיך אלא את הוה דאמרת דאישתכח טעותא, האי טעותא לא ידענא, ומיהו משתבע דלא ידע ומפטר. עכ"ל הרשב"א. הרי להדיא דלא הוה אלא כאומר א"י א"ס נתחייבתי כיון שכבר נפטר ונסתלק ממנו, ולא הוה כאומר א"י א"ס פרעתיך. ע"כ. וצנידון דידן שהנתבעת טוענת צרי שפרעתי הכל ואנשי המשרד הודו לה שזה התשלום האחרון וצוה מסתיים כל החשבון, והתובע טוען שטעות היה, הוה כאומר א"י א"ס נתחייבתי ופטור ולא הוה כאומר א"י א"ס פרעתיך. ואפשר דהכא א"ף שצוה אינה חייבת, כיון דאנשי המשרד הודו לה ופטרו אותה, והם המוסמכים לנהל החשבונות מכח התובע, הוה כהודאה ופטור א"ף משצוה.

יהושע ווייס.